



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De ingratitude. Quæstio 107.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

aliquid maius patri retribuere, vt Seneca dicit in 2. de Beneficijs f. Si tamen non posset, sufficeret ad gratitudinem recompensandi voluntas.

f. lib. 2. c. 11. et 17.

Ad secundum dicendum, quòd debitum gratitudinis ex charitate deriuatur; quæ quanto plus soluitur, tanto magis debetur, secundum illud ad Rom. 13. Nemi- ni quicquam debeatis, nisi vt inuicem diligatis. Et ideo non est inconueniens, si obligatio gratitudinis interminabilis sit.

Ad tertium dicendum, quòd sicut in iusticia, quæ est virtus cardinalis, attenditur æqualitas rerum: ita in gratitudine attenditur æqualitas voluntatum: vt sci- licet sicut ex promptitudine voluntatis beneficium aliquis exhibuit, ad quod non tenebatur, ita etiam ille qui suscepit beneficium, aliquid supra debitum recompenset.

QVÆST. CVII.

De Ingratitudine, in quatuor articulos diuisa.

- Deinde considerandum est de ingratitude.
- ¶ Et circa hoc quærentur quatuor.
 - ¶ Primo, vtum ingratitude semper sit peccatum?
 - ¶ Secundo, vtum ingratitude sit peccatum spe- ciale?
 - ¶ Tertio, vtum omnis ingratitude sit peccatum mortale?
 - ¶ Quarto, vtum ingratia sint beneficia subtrahen- da?

ARTIC. I.

Vtrum ingratitude sit semper peccatum?

Ad primum sic proceditur. Videtur, quòd in- gratitudo non semper sit peccatum. Dicit enim Seneca in 2. de Beneficijs *, quòd ingratus est qui non reddit beneficium. Sed quandoque aliquis non posset recompensare beneficium, nisi peccan- do: puta si auxiliatus est homini ad peccandum. Cùm ergo abstinere à peccato non sit peccatum, videtur quòd ingratitude non semper sit pecca- tum.

560
Infra 9.
162. a 4.
ad 3.
* li. 3. c. 1.
circa mo-
dum.

¶ 1. Præ-

* *li. 3. de lib. arbit. c. 17. Et lib. 1. re. tract. c. 9. ante me dñ. 10. 1. ¶ li. 3. c. 1. in medio illius.*
 ¶ 2 Præterea, Omne peccatum est in potestate peccantis: quia secundum August. * nullus peccat in eo quod vitare non potest. Sed quandoque non est in potestate peccantis ingratitude vitare: puta, cum non habet unde reddat. Oblivio etiam non est in potestate nostra, cum tamen Seneca dicat in tertio de Beneficijs †, quod ingratus omnium est qui oblitus est. Ergo ingratitude non semper est peccatum.

¶ 3 Præterea, Non videtur peccare qui non vult aliquid debere: secundum illud Apostoli ad Rom. 13. Nemini quicquam debeatis. Sed qui inuitus debet, ingratus est, ut Seneca dicit in 4. de Beneficijs *. Ergo non semper ingratitude est peccatum.

SED contra est, quod 2. ad Tim. 3. ingratitude connumeratur alijs peccatis, cum dicitur, Parentibus non obedientes, ingrati, scelesti.

RESPONDEO dicendum, quod sicut dictum est *, debitum gratitudinis est quoddam debitum honestatis, quam virtus requirit. Ex hoc autem aliquid est peccatum, quod repugnat virtuti. Unde manifestum est, quod omnis ingratitude est peccatum.

Ad primum ergo dicendum, quod gratitudo respicit beneficium. Ille autem qui alicui auxiliatur ad peccandum, non confert beneficium, sed magis nocumentum. Et ideo non debetur ei gratiarum actio. Nisi forte propter voluntatem bonam, si sit deceptus, dum credidit adiuuare ad bonum, & adiuuit ad peccandum. Et tunc non debetur talis recompensatio, ut adiuuetur ad peccandum: quia hoc non esset recompensare bonum, sed malum; quod contrariatur gratitudini.

Ad secundum dicendum, quod nullus propter impotentiam reddendi, ab ingratitude excusatur: ex quo ad debitum gratitudinis reddendum sufficit sola voluntas, ut dictum est *. Oblivio autem beneficij ad ingratitude pertinet, non quidem illa, quæ provenit ex naturali defectu, qui non subia-

est voluntati; sed illa quæ ex negligentia provenit. Ut enim dicit Seneca in tercio de Beneficijs *, Ap-
 parer illum non sæpe de reddendo cogitasse, cui obre-
 pfit obliuio. *lib. 3. c. 1. in fi. ill. 2.*

Ad tertium dicendum, quod debitum gratitudinis ex debito amoris deriuatur, à quo nullus debet velle absolui. Vnde quod aliquis inuitus hoc debitum debeat, videtur provenire ex defectu amoris ad eum, qui beneficium dedit.

ARTIC. II.

Vtrum ingratiudo sit Speciale peccatum?

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod ingratiudo non sit speciale peccatum. Quicumque enim peccat, contra Deum agit, qui est summus benefactor. Sed hoc pertinet ad ingratiudinem. Ergo ingratiudo non est speciale peccatum. *561 3. q. 88 a. 4. et 4 d. 22. q. 1. a. 2. q. 1.*

¶ 2 Præterea, Nullum speciale peccatum sub diuersis peccatorum generibus continetur. Sed diuersis peccatorum generibus potest aliquis esse ingratus: puta, si quis benefactori detrahat, si quis furetur, vel aliquid aliud huiusmodi contra eum committat. Ergo ingratiudo non est speciale peccatum.

¶ 3 Præterea, Seneca dicit in 3. de beneficijs *, Ingratus est qui dissimulat: ingratus qui non reddit: ingratiſſimus omnium qui oblitus est. Sed ista non videntur ad vnam peccati speciem pertinere. Ergo ingratiudo non est speciale peccatum. *lib. 3. c. 1. circa medium.*

SED contra est, quod ingratiudo opponitur gratitudini, siue gratiæ, quæ est specialis virtus. Ergo est speciale peccatum.

RESPONDEO dicendum, quod omne vitium ex defectu virtutis nominatur, qui magis virtuti opponitur: sicut illiberalitas magis opponitur liberalitati, quàm prodigalitas. Potest autem virtuti gratitudinis aliquod vitium opponi per excessum: puta, si recompensatio beneficij fiat, vel pro quibus non debet, vel citius quàm debet, vt ex dictis patet. Sed magis opponitur gratitudini vitium, quod est *art. præc. et q. 106. ar. 4.*

* q præ.
ART. 6.

est per defectum: quia virtus gratitudinis (vt supra habitum est*) in aliquid amplius tendit. Et idèd propriè ingratitude nominatur ex gratitudinis defectu. Omnis autem defectus, seu priuatio speciem fortitur secundū habitum oppositum. Differunt enim cæcitas & surditas, secundum differentiam visus & auditus. Vnde sicut gratitudo vel gratia est vna specialis virtus, ita etiam ingratitude est vnum speciale peccatum. Habet tamen diuersos gradus secundum ordinem eorum quæ ad gratitudinem requiruntur. In qua primum est, quòd homo acceptum beneficium recognoscat: secundum est quòd laudet & gratias agat: tertium est, quòd retribuat pro loco & tempore, secundum suam facultatem. Sed quia quòd est vltimum in generatione, est primum in resolutione: idèd primus ingritudinis gradus est, vt homo beneficium non retribuat. Secundus est vt dissimulet, quasi non demonstrans se beneficium accepisse. Tertium & grauissimum est, quòd non recognoscat, siue per obliuionem, siue quocumque alio modo. Et quia in affirmatione opposita intelligitur negatio, idèd ad primum ingritudinis gradum pertinet, quòd aliquis retribuat mala pro bonis: ad secundum, quòd beneficium vituperet: ad tertium, quòd beneficium quasi maleficium reputet.

Ad primum ergo dicendum, quòd in quolibet peccato est materialis ingratitude ad Deum, in quantum scilicet facit homo aliquid, quòd potest ad ingritudinem pertinere. Formaliter autem ingratitude est, quando a&ualiter beneficium contemnitur. Et hoc est speciale peccatum.

Ad secundum dicendum, quòd nihil prohibet formalem rationem alicuius specialis peccati in pluribus peccatorum generibus materialiter inueniri. Et secundum hoc in multis generibus peccatorum inueniatur ingritudinis ratio.

Ad tertium dicendum, quòd illa tria non sunt diuersæ species, sed diuersi gradus vnius specialis peccati.

Utrum ingratitude semper sit peccatum mortale? 562

AD tertium sic proceditur. Videtur, quod ingrati-
tudo semper sit peccatum mortale. Deo enim
maximè debet aliquis esse gratus. Sed peccando veni-
aliter homo non est ingratus Deo: alioquin omnes
homines essent ingrati. Ergo nullà ingrati-
tudo est peccatum veniale.

¶ 2 Præterea, Ex hoc aliquod peccatum est mor-
tale, quod cōtrariatur charitati, vt supra dictum est *. 9. 24. a. 12
Sed ingrati-
tudo contrariatur charitati, ex qua proce-
dit debitum gratitudinis, vt supra dictum est †. Ergo 9. præc. a.
ingrati-
tudo semper est peccatum mortale. 1. ad 3. et

¶ 3 Præterea, Seneca dicit in secundo de bene-
ficijs *, Hæc beneficij inter duos lex est: alter sta-
tim obliuisci debet dati, alter accepti numquam. 10. in st.
Sed propter hoc (vt videtur) debet obliuisci, vt la-
teat eum peccatum recipientis, si contingat eum esse
ingratum: quod non oporteret, si ingrati-
tudo esset
leue peccatum. Ergo ingrati-
tudo semper est pecca-
tum mortale.

SE D contra est, quod nulli est danda via peccan-
di mortaliter. Sed sicut Seneca dicit ibidem *, Enter-
dum & ipse qui iuuatur, fallendus est, vt habeat, nec
à quo acceperit sciai: quod videtur viam ingrati-
tudi-
nis recipienti præbere. Ergo ingrati-
tudo non semper
est peccatum mortale. lib 2 e 9.
in fine il-
lius.

RESPONDEO dicendum, quod sicut ex supra di-
ctis patet *, ingratus dicitur aliquis dupliciter. Vno
modo per solam omissionem: puta, quia non reco-
gnoscit, vel non laudat, vel non retribuit vices pro
beneficio accepto. Et hoc non semper est peccatum
mortale: quia, vt supra dictum est *, debitum grati-
tudinis est, vt homo etiam aliquid liberaliter tribuat,
ad quod non tenetur. Et ideo si illud prætermittit,
non peccat mortaliter. Est tamen peccatum veniale:
quia hoc prouenit ex negligentia quadam, aut ex ali-
qua indispositione hominis ad virtutem. Potest tamen
con-

art præc.
et ar. 1.
ad 2.
9. præc.
ar. 9.

contingere, quòd etiam talis ingratitude sit mortale peccatum, vel propter interiorem contemptum, vel etiam propter conditionē eius quod subtrahitur, & ex necessitate debetur benefico, siue simpliciter, siue in aliquo necessitatis casu. Alio modo dicitur aliquis ingratus: quia non solum prætermittit implere gratitudinis debitum, sed etiam contrarium agit. Et hoc etiam secundum conditionem eius quod agitur, quandoquē est peccatum mortale, quandoque veniale. Sciendum tamen quòd ingratitude, quæ provenit ex peccato mortali, habet perfectam ingritudinis rationem. Illa verò quæ provenit ex peccato veniali, imperfectam.

Ad primum ergo dicendum, quòd per peccatum veniale non est aliquis ingratus Deo secundum perfectam ingritudinis rationem. Habet tamen aliquid ingritudinis, in quantum peccatum veniale tollit aliquem actum virtutis, per quem homo Deo obsequitur.

Ad secundum dicendum, quòd ingratitude, quæ est cum peccato veniali, non est contraria charitati, sed est præter ipsam: quia non tollit habitum charitatis, sed aliquem actum ipsius excludit.

Ad tertium dicendum, quòd idem Seneca dicit in *li. 7. c. 22.* 7. de Beneficijs *, Errat si quis existimat cum dicimus *parum d* cum qui beneficium dedit, obliuisci oportere, excurrere *p. 106.* nos illi memoriam rei: præsertim honestissimæ. Cum ergo dicimus, meminisse non debet: hoc volumus intelligi, prædicare non debet, nec iactare.

Ad quartum dicendum, quòd ille qui ignorat beneficium, non est ingratus si beneficium non recompenset, dummodo sit paratus recompenfare si nosset. Est autem laudabile quandoque, ut ille cui providetur, beneficium ignoret: tum propter inanis gloriæ vitiationem, sicut beatus Nicolaus aurum furtim in domum projiciens vitare voluit humanum fauorem: tum etiam quia in hoc ipso amplius beneficium facit, quòd consultiæ secundariæ eius qui beneficium accipit.

A R.

Vtrum ingratis sint beneficia subtrahenda?

563

*inf. 9. 12 2
a. 5. ad 4
cōfert textus in 9.
1 insti. de
donatio.
et 9. fin.
insti. de
insti. de
sta et 9.
sed no-
stra. de
succes. li-
bert.*

Ad quartum sic proceditur. Videtur, quod ingratis sint beneficia subtrahenda. Dicitur enim Sap. 16. Ingrati spes tamquam hybernalis glacies tabescet. Non autem eius spes tabesceret, si non esset ei beneficium subtrahendum. Ergo sunt subtrahenda beneficia ingratis.

¶ 2 Præterea, Nullus debet alteri præbere occasionem peccandi. Sed ingratus beneficium recipiens sumit occasionem ingratitude. Ergo non est ingrato beneficium dandum.

¶ 3 Præterea, In quo quis peccat, per hoc & torquetur, ut dicitur Sapient. 11. Sed ille qui ingratus est beneficio accepto, peccat contra beneficium. Ergo est beneficio priuandus.

SED contra est, quod dicitur Luc. 6. quod Altissimus benignus est super ingratos & malos. Sed per eius imitationem nos filios esse oportet, ut ibidem dicitur. Ergo non debemus ingratis beneficia subtrahere.

RESPONDEO dicendum, quod circa ingratum duo consideranda sunt. Primò quidem, quid est quod ipse dignus sit pati: & sic certum est quod mereretur beneficii subtractionem. Alio modo, considerandum est quid oporteat beneficium facere. Primò namque non debet esse facilis ad ingratitude iudicandam: quia frequenter aliquis, ut Seneca dicit *, qui non reddidit, gratus est: quia fortè non occurrit ei facultas, aut debita opportunitas reddendi. Secundo, debet tendere ad hoc quod de ingrato gratum faciat: quod si non potest primo beneficio facere, fortè faciet secundo. Si verò ex beneficijs multiplicatis ingratitude augeat, & peior fiat, debet à beneficiorum exhibitione cessare.

lib. 3. de beneficijs, c. 7. non procul à sine.

Ad primum ergo dicendum, quod auctoritas illa loquitur, quantum ad id quod ingratus dignus est pati.

Ad

Ad secundum dicendum, quòd ille qui ingrato beneficium exhibet, non dat ei occasionem peccandi, sed magis gratitudinis & amoris. Si verò ille qui accipit, ingratitude exinde occasionem sumat, non est danti imputandum.

Ad tertium dicendum, quòd ille qui beneficium dat, non statim se debet exhibere punitorem ingratitude, sed prius pium medicum: ut scilicet iteratis beneficijs ingratitude sanet.

QVÆST. CVIII.

De vindicatione, in quatuor articulos diuisa.

Deinde considerandum est de vindicatione.

¶ Et circa hoc quaruntur quatuor.

¶ Primo, utrum vindicatio sit licita?

¶ Secundo, utrum sit specialis virtus?

¶ Tertio, de modo vindicandi.

¶ Quarto, in quos sit vindicta exercenda.

ARTIC. I.

Utrum vindicatio sit licita?

¶ 64

inf. 7. 158

a. 3. 9. 15.

ar. 9. cor.

Et mal.

9. 12. 2. 1.

cor. & ad

8. & 14.

& ar. 3.

ad 5. Et

Ro 12. le.

3. cor. 5.

6. & 7.

¶ Est glos.

Greg. ho.

38. in e-

uā. ante

mediū.

**c. 17. in-*

tar prin.

& med.

tom. 6.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quòd vindicatio non sit licita. Quicumque enim vsurpat sibi quod Dei est, peccat. Sed vindicta pertinet ad Deum. Dicitur enim Deuter. 32. secundum aliam litteram, Mihi vindictam, & ego retribuam. Ergo omnis vindicatio est illicita.

¶ 2 Præterea, Ille de quo vindicta sumitur, non toleratur. Sed mali sunt tolerandi: quia super illud Cant. 2. ¶ Sicut lilium inter spinas, dicit glos. Non fuit bonus qui malos tolerare non potuit. Ergo vindicta non est sumenda de malis.

¶ 3 Præterea, Vindicta per pœnas fit, ex quibus causatur timor seruilis. Sed lex noua non est lex timoris, sed amoris, ut August. dicit * contra Adamantium. Ergo ad minus in nouo testamento nulla vindicta fieri debet.

¶ 4 Præterea, Ille dicitur vindicare se, qui iniurias suas vlciscitur. Sed, ut videtur, non licet etiam iudici in se delinquentes punire. Dicit enim Chrys. super